

УДК 930.2:94(477.83-25)''1918/1923''ЗУНР]:[912:004.031.42]

**ІНТЕРАКТИВНА МАПА «ДОСВІД
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.
ЗУНР 1918-1923: ЛЬВІВ
1–21 ЛИСТОПАДА 1918 р.»**

Надія Халак

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України. Львівське відділення, вул. Винниченка, 24, Львів, Україна, 79008, E-mail: nadia_bortnyak@gmail.com

Інтерактивна мапа містить 10 активних розділів, які стосуються окремих аспектів досвіду української державності – боротьби і творення ЗУНР у листопаді 1918 р. Структурно кожен розділ містить вичерпну текстову частину, ілюстрації (цифрові фото, в тому числі документів і матеріалів того часу) та інтерактивне (рухоме) зображення на окремих мапах, яке дає можливість візуально побачити місцерозташування об'єктів дослідження.

Докладний перебіг польсько-українських боїв у Львові 1-21 листопада 1918 р. відтворено на спеціально підготовленій 21 карті.

Інтерактивна мапа є відкритою для подальшого розроблення, призначена для навчальних цілей та популяризації національної традиції історії нашого міста.

Ключові слова: історія України, українська державність, ЗУНР, Львів, 1918 р.

Постановка та новизна дослідження

Інтерактивна мапа «Досвід української державності. ЗУНР 1918–1923: Львів 1-21 листопада 1918 р.» підготовлена завдяки співпраці Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Інституту геоінформаційних систем. Мапа готувалась на програмному забезпеченні, розробленому компанією ESRI, доступна на порталі Arc Gis online (Режим доступу: <https://bit.do/zunr1918>). При створенні інтернет мапи використовувались карти WIG (Wojskowego Instytutu Geograficznego) та сучасна топографічна мапа Львова масштабу 1:2000. В режимі online картографічною підосноюю стала карта OpenStreetMap.

Технічно мапа створена в середовищі Arc Gis desk top, де підготовлено геопросторову базу даних (набір векторних шарів), які перенесено в Arc Gis online. Зокрема, підготовлено окремі шари назв вулиць станом на 1918 р., також окремих споруд, об'єктів та здійснено геопросторову

прив'язку до сучасної системи координат WGS 84. При підготовці сайту використовувалось програмне забезпечення Arc Gis, щоб інтегрувати описові інформації, ілюстративні, картографічні матеріали для створення цілісної картини, яка б найповніше відобразила зміст мапи.

Gis технології: створення цифрової бази даних в історичному картографуванні. Структура та зміст інтерактивної мапи

Підготовлена мапа структурно складається з 10-и активних розділів, які стосуються окремих аспектів досвіду української державності початку ХХ ст., і в сукупності творять цілісну картину боротьби і творення ЗУНР у листопаді 1918 р. Хронологічно мапа охоплює період від вересня 1918 р., часу підготовки перейняття українцями влади у Львові, до відступу 21 листопада Галицької армії з міста під тиском переважаючих сил польської армії. Структурно кожен розділ містить вичерпну текстову частину, ілюстрації (цифрові фото, в тому числі документів і матеріалів того часу) та інтерактивне (рухоме) зображення на окремих мапах, яке дає можливість візуально побачити місцерозташування об'єктів дослідження. У перших розділах йдеться про підготовку перейняття влади, проголошення української державності та здійснення Листопадового чину 1918 р. Текстова частина цих розділів містить докладну хронологію подій, чисельності та дислокації гарнізону у Львові та діяльності українських цивільних і військових структур. На мапах бачимо розташування і фото описових об'єктів. У наступних розділах йдеться про діяльність органів влади і управління. Зокрема, про працю Української Національної Ради – вищого законодавчого органу держави і прийняті під час львівських засідань закони, що регламентували державно-політичне життя республіки. Наведено поіменний склад членів УНР, яка здійснювала загальне політичне керівництво державою. Докладно висвітлено функціонування найвищого розпорядчого органу – Ради державних секретарів, яка організувала працю у найважливіших напрямках і галузях державного життя. У виокремлених лінках розділів до текстів додано цифрові копії оригіналів документів із діяльності законодавчої та виконавчої влади та матеріалів, опублікованих у збірниках та окремих виданнях: законодавчих актів, статутів, ухвал, розпоряджень, нот, записів, звернень, відозв, розпорядків, наказів, інструкцій уряду, окремих секретаріатів, зокрема державного секретаріату військових справ. Серед документів – оригінал тексту присяги українських військ, накази та розпорядки коменданта м. Львова. Є також копії опублікованих у тодішній пресі повідомлень про засідання та діяльність законодавчої влади та уряду. Окремий розділ – про командування української армії у Львові (бойо-

вими діями армії у ході війни керувала Начальна команда Галицької армії; до 8 листопада – Українська генеральна команда), військові структури, проведення часткової мобілізації та налагодження у час війни військового будівництва армії. Йдеться також про участь у львівських боях військових підрозділів, які прибули на допомогу українському гарнізону, їхній склад, в тому числі з Українських Січових Стрільців та добровольців з Наддніпрянщини і повітів Галичини. До розділу долучено копії повідомлень, бойових звітів, звідомлення Начальної команди українських військ про хід бойових дій у Львові. Окремі розділи присвячено позиціям розташування українського війська та місцям боїв, вони дають повне уявлення про боротьбу українських вояків за Львів, йдеться також про організацію медичної служби української армії. Описано декілька десятків позицій розташування українських військ та бойових завдань, які вони виконували у час львівських боїв, які проілюстровано копіями тогочасних фотографій, малюнків. Місця розташування українських залог локалізовано на рухомій карті. Докладний перебіг польсько-українських боїв у Львові 1-21 листопада 1918 р. відтворено на спеціально підготовлених мапах. Загалом налічується двадцять одна мапа, які є складовою частиною окремого розділу. Розроблена система умовних позначень фіксує дислокацію, пересування і українських, і польських військових формувань, місця боїв і збройних сутичок, також лінію фронту станом на кожний день війни, яка тривала у Львові в листопаді 1918 р.

Для залучення ширшого контексту подій у Львові в листопаді 1918 р. є ще цілий ряд розділів, які висвітлюють ставлення поляків, євреїв, ін. національностей до української боротьби, намагання не втрачати контактів між офіційними представництвами воюючих сторін. Для висвітлення ходу переговорного процесу описано кожну зустріч представників з українського та польського боку задля налагодження спроб мирного врегулювання процесу і вимоги та пропозиції сторін, які, на жаль, виявились неуспішними. На рухомій мапі позначено місця ведення переговорів. І найважливіше – це людський вимір війни. Галерея фото і текстів про виконавців Листопадового чину – цивільних і військових, відомих і маловідомих; їхні обличчя, подальші долі.

У даній інтерактивній мапі унаочнено український досвід боротьби і державотворення початку ХХ ст. Мапа є відкритою для подальшого розроблення. Досвід минулих поколінь різноплановий і *nota bene* потребує усвідомлення, засвоєння і висновків, а отже – і збереження. Бо тільки помножений зусиллями нашого покоління буде вести до продовження життя українців як державницької нації. Мапа призначена для навчальних цілей та популяризації національної традиції історії нашого міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцуляк. М. Перший листопад 1918 на Західних землях України / Гуцуляк. М. Київ: «Либідь», 1993. 408 с.
2. Дедик О. Бої у Львові 1-21 листопада 1918 року / Дедик О. Львів, 2018. - Ч.1. С. 105.
"Діло". Львів, 1918. жовтень, листопад.
3. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Документи і матеріали у 5 т. / Укл. О. Карпенко, К. Мицан; Відпов. ред. О. Карпенко. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. Т.1. С. 179-180.
4. Західно-українська народна республіка. 1918-1923. Уряди. Постаті / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; гол. ред. Ярослав Ісаєвич; упоряд.: Микола Литвин, Іван Патер, Ігор Соляр. Львів. 2009. 350 с.
5. Західно-Українська Народна Республіка в документах і матеріалах Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка: альбом-каталог / Упор. Ю. Лисий, М. Ільків-Свидницький. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. С. 92.
6. Енциклопедія Львова. / За редакцією А. Козицького та І. Підкови. Львів: «Літопис», 2007. Т. 1. 656 с.
7. Енциклопедія українознавства: Словникова частина: [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. Париж; Нью-Йорк: Молоде життя; Львів; Київ: Глобус, 1955-2003. Т. 2.
8. Кузьма О. Листопадові дні 1918 р.: з іл. і шкiцями / Кузьма О. Львів : Накладом автора, 1931. 443 с.
9. Литвин М. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. / Литвин М. Львів : Інститут українознавства НАНУ; Інститут Центрально-Східної Європи, 1998. 488 с.
10. Лепкий Б. Роман Купчинський / Лепкий Б. // Струни: Антологія української поезії від найдавніших до нинішніх часів, т. 2. Берлін, 1922.
11. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР / Литвин М., Науменко. К. Львів: Інститут українознавства НАНУ, видавнича фірма "Олір", 1995. 368 с., іл.
12. Малий словник історії України / Відпов. ред. В. А. Смолій. К. : Либідь, 1997. 464 с.
13. Павлишин О. Єврейське населення Східної Галичини у 1918–1919 рр.: соціальний аспект / Павлишин О. // Галичина. Івано-Франківськ, 2006-2007. Ч. 12-13. С. 27-44.
14. Pawłyszyn Oleh Żydzi wschodniogalicyscy w okresie Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (XI 1918–VI 1919) / Pawłyszyn Oleh // Świat niepożegnany. Żydzi na dawnych ziemiach wchodnich Rzeczypospolitej w XVIII–XX

wieku / Praca zbiorowa pod red. K. Jasiewiczza. Warszawa, 2004. S. 227-243.

13. Павлишин О. Й. Петрушевич Євген Омелянович / Павлишин О. Й. // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2011. Т. 8 : Па – Прик. С. 198.

14. Сова А. Військово-політична діяльність Івана Боберського в роки Першої світової війни / Сова А. // Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів: [зб. наук. статей]. Львів: ПП Сорока Т. Б., 2014. Вип. 4. С. 90-100.

15. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А-Й. 696 с.

16. Тинченко Я. Під зіркою Давида. Єврейські національні формування в Україні в 1917-1920 роках: науково-популярне видання / Київ: Темпора, 2014. 168 с., іл.

17. Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. / Л. В. Губерський (голова). К. : Знання України, 2004. Т. 2 : М -Я. 812 с.

18. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. Л., 1996. Вип. 3. К., 2002.

19. Українське слово. Львів, 1918 р., жовтень, листопад.

INTERACTIVE MAP «EXPERIENCE OF UKRAINIAN STATE. ZUNR 1918-1923: LVIV 1-21 NOVEMBER 1918 »

Nadiya Khalak

Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies. M. Hrushevsky National Academy of Sciences of Ukraine. Lviv Branch, Vynnychenko, 24, Lviv, Ukraine, 79008, Email: nadiya_bortnyak@gmail.com

The interactive map contains 10 active sections that relate to particular aspects of the experience of Ukrainian statehood - the struggle and creation of the ZUNR in November 1918. Structurally, each section contains an exhaustive text section, illustrations (digital photos, including documents and materials of that time) and interactive (moving) images on individual maps that allow you to visually see the locations of study objects.

The detailed course of Polish-Ukrainian battles in Lviv on November 1-21, 1918 was reproduced on a specially prepared map.

The interactive map is open for further development, intended for educational purposes and to popularize the national tradition of the history of our city.

Key words: history of Ukraine, Ukrainian statehood, ZUNR, Lviv, 1918.